

CRÒNICA

24 DE SETEMBRE

Cubelles. Exposició itinerant
"25 Sortides a peu pel Penedès"

La sala de la Rectoria d'aquesta població de la marina penedesenca va acollir la mostra de l'IEP a l'entorn dels itineraris de les Sortides a Peu pel Penedès de la secció d'Excursionisme, mostra que va restar oberta fins al 26 de setembre.

25 DE SETEMBRE

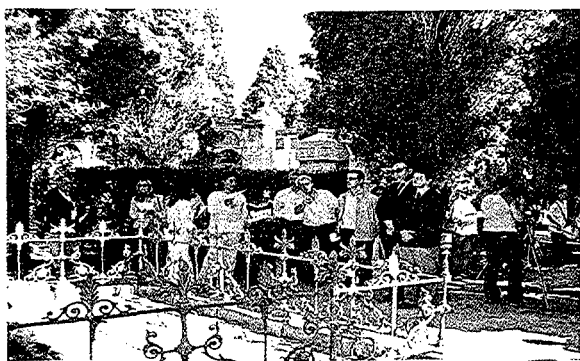
Vilafranca del Penedès. Inici dels actes commemoratius del cinquantenari de la mort d'Eugeni d'Ors

Una ofrena floral a la tomba del mestre, a la 1 del migdia, al cementiri de Vilafranca, va obrir amb caire simbòlic els actes commemoratius en escaure's justament el dia del seu traspàs, a Vilanova i la Geltrú, el 25 de setembre de 1954. Una comitiva presidida per l'alcalde de Vilafranca, Marcel Esteve; el regidor de Cultura, Joan Rios, i el president de l'IEP, Joan Solé i Bordes, va dipositar unes flors al peu de la tomba "A Matilde" mentre les gralles proposaven l'honorífic toc de castell i

un grup de noies llegia a peu de tomba unes línies del mateix Eugeni d'Ors sobre els cementiris i la significació del recinte vilafranquí. (Fotos 1 i 2). L'acte esdevingué coincident amb una trobada de néts i familiars de Xènius que van fer igualment una ofrena floral i una pregària.

A les 7 de la tarda, al saló de sessions de la Casa de la Vila, una celebració acadèmica va encetar els actes commemoratius del cinquantenari de la mort d'Eugeni d'Ors, amb una lliçó magistral sobre la figura d'Eugeni d'Ors a càrrec de l'escriptor vilanoví Oriol Pi de Cabanyes en un acte organitzat per la Comissió Literària de l'IEP, conjuntament amb l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès.

Va obrir l'acte el regidor Patro Recover, el qual va remarcar el sentit del cinquantenari que es commemorava. Tot seguit, el president de l'Institut va subratllar el sentit de les jornades que s'havien organitzat amb motiu de la commemoració, tot i que el tema d'Eugeni d'Ors no era pas exempt de polèmica i obert a línies de debat. En aquest sentit va recordar unes línies del pensador vilafranquí Rodolf Llorens i Jordana que parlaven de perdó i reco-

(Foto 1)

(Foto 2)

(Foto 3). D'esquerra a dreta: Joan Solé, president de l'IEP; Marcel Esteve, alcalde de Vilafranca, Oriol Pi de Cabanyes i el regidor Patro Recover.

neixement. Per la seva banda, Oriol Pi de Cabanyes va resseguir amb detall en la seva exposició la trajectòria intel·lectual i, especialment, la vessant humana del Xènius dels darrers anys, fins a l'episodi de la seva mort i les circumstàncies del seu enterrament a Vilafranca. El text d'aquesta conferència i els altres del cicle és previst que s'apleguin properament en un volum. Va cloure l'acte l'alcalde de Vilafranca, Marcel Esteve, el qual va comentar el sentit de l'acte i de la data que commemorava. (Foto 3).

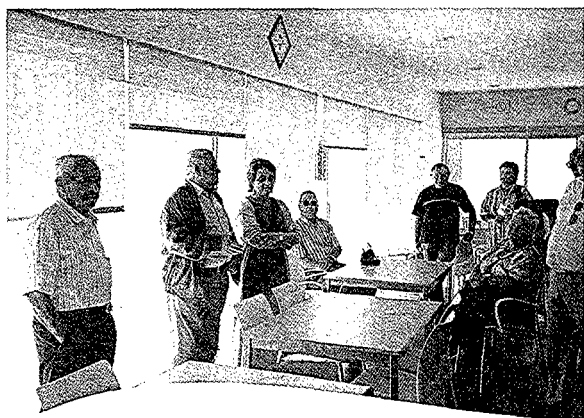
26 DE SETEMBRE

Sant Cugat de Sès Garrigues.

114 Sortida Coneguem el Penedès

Aquesta visita es va iniciar a les masies de Ferran, a l'entrada en direcció a Sant Pere Molanta, on es van comentar alguns aspectes de la família dels Milà i Fontanals, que eren els propietaris de bona part d'aquelles terres i de les de Sant Cugat Sès Garrigues. Tot seguit, l'expedició es va dirigir a aquesta població per visitar primerament el Museu Rural El Forn, recentment remodelat, amb detallats comentaris del seu responsable, Josep M. Riba. Tot seguit, es van visitar les escoles noves de la població, que ens va mostrar la seva directora. La

visita es va adreçar tot seguit al nou Centre Cívic de la població, encara en procés d'instal·lació i que acull, entre altres, les instal·lacions del Casal Municipal de la Gent Gran, que es troben ja en funcionament. (Foto 4). La visita es va cloure als baixos de la casa de la Vila, on l'alcaldesa de Sant Cugat, Rosa Escala, va tenir unes paraules d'agraïment a l'IEP per aquesta visita i va oferir una copa de cava.

(Foto 4). Antoni Miret, acompanyat de l'alcaldesa de Sant Cugat, Rosa Escala, comenta els principals serveis del Casal Municipal de la Gent Gran.

1 D'OCTUBRE

Vilafranca del Penedès. "El fat del llibre", diversos autors presenten la seva obra literària

La vilafranquina biblioteca Torras i Bages va acollir un acte organitzat per la Comissió Literària de l'IEP en el qual, i des de la denominació "El fat del llibre", diferents escriptors del Penedès van presentar la seva última obra publicada. La presentació va estar a càrrec de Pere Martí i Bertran, Xavier Hernández i Anna Ruiz, i els comentaris a l'obra pròpia van correspondre a Vinyet Panyella, Oriol Pi de Cabanyes, Teresa Costa-Gramunt, David Jou, Joan Duran i Cèlia Sánchez-Mustich.

8 D'OCTUBRE

Sant Pere de Riudebitlles. Presentació del número 8 de la revista "Del Penedès".
Acte d'homenatge a la historiadora Àngels Torrents

La presentació de la revista *Del Penedès* corresponent a la primavera del 2004, a les Escoles Velles de la població, va esdevenir un acte de reconeixement a la consòcia i historiadora Àngels Torrents, recentment traspasada, de la qual la publicació recollia un treball inèdit, així com un text d'evocació a càrrec del Grup de Recerques Històriques de Sant Pere de Riudebitlles.

Van prendre la paraula en el decurs de l'acte Rosa M. Esteve i Joan Baptista Morgades, del Grup de Recerca, que van evocar aspectes de la personalitat d'Àngels Torrents; Josep Montserrat, que va recordar detalls familiars, i Anna Cabré, directora del departament de la Universitat de Barcelona on l'Àngels treballava, que va recordar els principals aspectes de la seva meticulositat com a investigadora. (Foto 5). Per la seva banda, el president de l'IEP va comentar les circumstàncies que van fer possible dedicar una part d'aquest número de la revista a recollir un treball inèdit de l'Àngels i, al mateix temps, tot recordant la seva col·labo-

ració a la secció d'Història de l'Institut, va llegir un text del cap d'aquesta, Ramon Arnabat, que no va poder ser present en l'acte, i que textualment reproduïm:

Àngels Torrents. La passió per la demografia i la història

Se'm fa estrany parlar de l'Àngels Torrents i pensar que no és entre nosaltres. Uns mesos abans de tornar a l'hospital m'havia trucat informant-me de la seva malaltia. Ho va fer amb optimisme i recordant-me les tasques que teníem pendents, una a nivell personal: l'edició comentada d'una monografia mèdica de finals del segle XIX sobre Vilafranca i el Penedès, i una de col·lectiva: la preparació del III Seminari d'Història del Penedès amb la Secció d'Història de l'IEP. Li vaig desitjar tota la sort del món i ella em va dir que lluitaria amb totes les seves forces contra la malaltia. Estic segur que ho va fer, que no es va rendir mai, perquè l'Àngels era així.

Feia molt de temps que compartíem els nostres neguits dins la Secció d'Història de l'Institut d'Estudis Penedesencs. Sovint comparàvem la seva tasca docent a la Universitat Autònoma de Barcelona amb la meua a l'Institut i comprovàvem les dificultats de l'ensenyament i de l'aprenentatge a totes les edats. Però allò que ens va permetre d'establir una bona relació personal i historiogràfica va ser el nostre interès comú per revifar la Història Penedesenca. Ella des del punt de vista del territori i la demografia, i jo des de la vessant social i política.

Aquesta relació amb l'Àngels em va permetre de copsar la seva personalitat, la seva capacitat de treball, i la seva disposició a ajudar els altres. M'agradaria, però, de ressaltar un aspecte de la personalitat de l'Àngels Torrents: el seu compromís amb el territori i la seva gent, amb el nostre Penedès, i més concretament amb Sant Pere de Riudebitlles. L'Àngels no era com d'altres professors universitaris als quals se'ls pugen els "fums al cap", i menyspreen tot allò que és local, comarcal, com si renunciant a les seves arrels fossin més importants. L'Àngels no era així, malgrat la seva tasca docent universitària i la seva reconeguda vàlua en el camp de la demografia històrica desenvolupada al Centre d'Estudis Demogràfics de Catalunya. Sempre estava al costat dels seus, del Grup de

(Foto 5). D'esquerra a dreta: Rosa M. Esteve, Joan Baptista Morgades, Josep Montserrat, Anna Cabré i Joan Solé.

Recerques Històriques de Sant Pere de Riudebitlles, de la Secció d'Història de l'IEP, de tot aquell o aquella que demanava la seva col·laboració.

Des del punt de vista professional, l'Àngels Torrents tenia una gran passió per la demografia històrica, la qual cosa va quedar reflectida en la seva tesi doctoral sobre l'evolució demogràfica de llarga durada a Sant Pere de Riudebitlles: "Transformacions demogràfiques en un municipi industrial català: Sant Pere de Riudebitlles, 1608-1935" (UB, 1995). Una tesi que va servir d'exemple per a l'estudi demogràfic d'altres municipis catalans industrialitzats, i que ha estat citada per historiadors arreu del món. També va aportar els seus coneixements demogràfics a diversos congressos i en la publicació de diversos articles en revistes especialitzades a nivell nacional, estatal i internacional. Serveixin com a exemple "La complementariedad de datos padronales y fichas de familia: un ejemplo de linkaje", amb Teresa Cusidó (UAB, 1993); "Aparcería y familia compleja", publicat conjuntament amb Daniel Devolder (UAB, 1994); "Marriage strategies in Catalonia from the seventeenth century: a case study", (UAB, 1997); "Sobreviure a Barcelona: comparacions de la mortalitat en l'espai català al segle XX", amb Carme Ros i Margarida Gonzalvo; o "Inventari dels arxius sacramentals del Penedès" (UAB, 2001), amb Miquel Valls i Jordi Bayona. També havia estat assessora del vídeo Geografia de Catalunya (1985) editat pels Serveis de Cultura Popular.

A aquesta vessant de la demografia històrica, Àngels Torrents hi afegia, com ja hem dit, un interès excepcional per la història, la demografia i el territori penedesenc. El seu estudi sobre la sèquia comunal de Sant Pere de Riudebitlles, o la seva col·laboració i implicació en els diversos treballs que ha realitzat el Grup de Recerques Històriques de Sant Pere de Riudebitlles, entre els quals cal destacar "Sant Pere de Riudebitlles, 1949-1999" (1999), en són una bona mostra. La seva col·laboració es feia extensiva a la Secció d'Història de l'Institut d'Estudis Penedesencs, amb la qual contribuï a organitzar el II Seminari d'Història del Penedès: els Moviments Socials (1996). A més, aportà, junt a Pere Lluís Martí, una comunicació que portava per títol "Estratègies matrimonials d'una família penedesenca: els Rafecas de Sant Pere de Riudebitlles, segles XVII-XIX" (1996).

La seva prematura mort impedirà la seva participació en el III Seminari d'Història del Penedès: els treballs i el món del treball al Penedès històric, que es realitzarà aquest mes d'octubre i que ella també havia començat a preparar. El seu record hi serà present perquè els membres de la Secció d'Història i l'Institut d'Estudis Penedesencs li volem dedicar aquest III Seminari.

Penso que la millor manera d'afrontar la seva desaparició és continuar treballant amb entusiasme per a desvetllar la història del nostre país i del nostre Penedès, i tenir presents les seves aportacions demogràfiques i històriques.

Aquest emotiu acte es va cloure amb un petit concert a càrrec del grup Barroc Quatre, que van interpretar diverses composicions que es comptaven entre les predilectes de l'Àngels. (Foto 6).

(Foto 6)

9 D'OCTUBRE

Avinyonet. Reunió del Grup d'Estudis Toponímics

La reunió trimestral que celebra aquest Grup tingué lloc el dia 9 d'octubre passat al pintoresc i enlairat poble d'Avinyonet, entre Ordal i Vilafranca. En un ample saló de la Casa de la Vila, i posats sota les ales de la gentil regidora de Cultura, es van tocar, com és costum, una munió de tecles. Es comptà amb la

presència d'estudiosos de Vilanova i la Geltrú, Sitges, Avinyonet, Olesa de Bonesvalls, Sant Pere de Riudebitlles, Gavà, Torredembarra, Santa Oliva, Calafell i Albinyana.

Algun membre s'interessà per la continuació del diplomatar del Bisbat de Barcelona, el primer volum del qual aparegué ja fa anys i que acabava amb els documents fins a l'any 1000. Sembla que s'hi està treballant.

Es comentà també l'aparició del llibre toponímic d'Olivella, que tan minuciosament i curosament ha confeccionat l'amic Vicenç Carbonell, volum que engreixarà aquesta temàtica i del qual es van comentar també els actes de presentació previstos. Socis d'altres municipis de la comarca s'afanyen treballant sobre els llocs de la seva circumscripció, però la feina és àrdua i es camina a pas de tortuga. Tot arribarà.

El representant de Calafell informà de la vida i miracles del corder de Calafell, la vida del qual –sobretot l'amorosa– ha estat recollida en un sucós llibre recentment publicat pels Llibres de Matricula, d'aquella població.

Es parlà també de l'indret –prop de Vilanova i la Geltrú– conegut per Solicrup, paraula de misterioses ressonàncies esotèriques que ens fa anar des del *Codi da Vinci* fins al *Nom de la Rosa*.

15 D'OCTUBRE

Olesa de Bonesvalls. Presentació del número 8 de la revista "Del Penedès"

La sala polivalent del Centre Cívic d'aquesta població va acollir la presentació del número de primavera de la revista de l'IEP, a càrrec del consoci Gener Aymamí, vicepresident de la Federació Catalana d'Espeleologia, tot remarcant la publicació de la segona part

del seu treball sobre les coves del Penedès. L'acte va permetre als assistents visitar el recentment inaugurat Arxiu/Museu d'Espeleologia.

22 D'OCTUBRE

Vilanova i la Geltrú. III Seminari d'Història del Penedès. "Els treballs i el món del treball al Penedès històric"

La sala noble de la Casa Olivella, al número 12 de la vilanovina plaça de la Vila, va acollir durant dos dies la celebració del III Seminari d'Història del Penedès, organitzat per la secció d'Història de l'IEP. Ressenyarem sols aquí els actes de caire protocol·lari tota vegada que el contingut de les conferències i comunicacions presentades han de constituir un volum que és previst que vegi la llum properament.

Va obrir l'acte inaugural d'aquest III Seminari d'Història el president de l'IEP, Joan Solé i Bordes, que va remarcar la importància de poder arribar al tercer seminari de temàtica històrica, fet que destacava el bon estat de salut dels estudis històrics a les contrades penedesenques; per altra banda, va insistir igualment en el tema d'aquestes jornades que, tot incidint en els treballs i el món del treball, referenciava l'evident diversitat del Penedès històric, des dels esquemes més específicament agraris fins als de serveis, passant per la indústria, i així es va referir a l'àmbit vilanoví en la seva adscripció penedesenca, a la vegada que manifestava el seu agraïment a totes les persones i institucions que havien contribuït a fer possible la celebració d'aquesta nova edició del Seminari d'Història.

Per la seva banda, el regidor Joan Ignasi Helena va remarcar la satisfacció de Vilanova per poder acollir aquesta important celebració i específicament en un espai com

(Foto 7)

aquell, àmpliament farcit d'història. A continuació, Ramon Arnabat, cap de la Secció d'Història, va tenir unes paraules de record per a Àngels Torrents, col·laboradora de la secció i recentment traspasada, historiadora i demògrafa.

Tot seguit es va iniciar la presentació de comunicacions de la primera sessió, àmbit 1 "El món del treball de la prehistòria a l'edat moderna" en les seves diverses seccions. Aquesta primera jornada es va cloure amb la conferència inaugural a càrrec del Dr. Santiago Riera Tuéols, professor de la Universitat de Barcelona, sobre la ciència i la tècnica a la Catalunya moderna. (Foto 7). La jornada es va cloure amb un sopar de germanor dels assistents al Foment Vilanoví, a la vilanovina plaça dels Cotxes.

23 D'OCTUBRE

Vilanova i la Geltrú. III Seminari d'Història del Penedès. "Els treballs i el món del treball al Penedès històric"

Les sessions de la segona jornada del Seminari van estar dedicades en una primera part al treball en el món agrari, i en la segona de les sessions del dia al món industrial. Tot seguit, l'acte de cloenda va comptar amb les intervencions de Mercè Foradada, regidora de

(Foto 8). D'esquerra a dreta: Ramon Arnabat, Josep Santesmasses, Mercè Foradada i Joan Solé.

Vilanova i la Geltrú; de Joan Solé i Bordes, president de l'IEP, i del president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i vicepresident i de l'Institut Ramon Muntaner, Josep Santesmasses, mentre la valoració del III Seminari d'Història del Penedès va anar a càrrec de Ramon Arnabat. (Foto 8).

El doctor Llorenç Ferrer Alòs, professor titular del Departament de Història Contemporània de la Universitat de Barcelona, va pronunciar la conferència de cloenda sobre els mossos, aprenents, rabassaires i teixidors, és a dir, el món del treball a la Catalunya del Segle XVIII. (Foto 9).

(Foto 9)

24 D'OCTUBRE

Gelida. 65 Excursió a peu pel Penedès:
Pel migdia de Gelida

En aquesta sortida mancaren molts dels excursionistes habituals, car, tot i incloure una bona colla de gelidencs, no es va passar de la quarantena de participants, els quals gaudiren d'un veritable dia d'estiu, assolellat i calorós. Es comentà que gairebé ningú recordava un octubre tan temperat. Sota el guiatge dels amics Enric Carafi i Joaquim Margarit, s'inicià l'excursió a la plaça de l'Església i l'itinerari es va portar a cap segons s'havia programat. A dos quarts d'onze, els excursionistes s'aplegaren per esmorzar al Mirador de can Voltà, lloc ideal per contemplar la magnífica panoràmica, que tenia Montserrat com a fons. Després, ja els esperaven els propietaris de l'antiga masia de can Voltà, els quals, en dos torns, convidaren els caminaires a entrar a la casa per tal d'explicar amb tot detall les pintures i altres elements històrics conservats a l'interior. Abans de marxar, els visitants foren obsequiats amb un excel·lent refrigeri. En el comiat, la gentilesa demostrada pels estadants va merèixer un fort aplaudiment de gratitud.

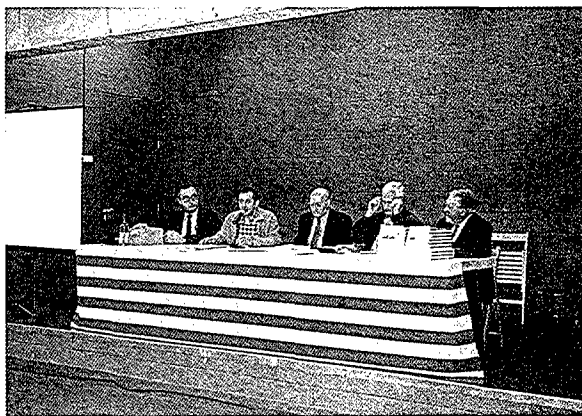
L'excursió va continuar el recorregut tot passant pel davant de la masia de can Ginebreda, en aquell dia tancada, i d'un parell de forns de calç, l'activitat dels quals finí els anys cinquanta del segle passat. Des d'aquest indret, el més alt assolit en donar la volta, es va baixar per carena fins a la Valenciana mitjançant un antic camí de carro. Creuada la carretera, per camins situats sota la carretera i, finalment per un tram d'aquesta darrera, es tornà a l'aparcament, on els forans expressaren als organitzadors gelidencs la seva satisfacció pel disseny del trajecte.

28 D'OCTUBRE

Olivella. Presentació del llibre
"Noms de lloc d'Olivella"

L'Escola Pública d'Olivella, a la urbanització de Mas Milà, va acollir l'acte de presentació del llibre *Noms de lloc d'Olivella*, recentment editat per l'IEP i del qual és autor Vicenç Carbonell i Virella. L'acte, organitzat per l'Ajuntament dins de la Setmana del Parc d'Olivella, conjuntament amb la Secció de Toponímia, va comptar amb la presència de l'alcalde de la població i el regidor de Cultura, Joan Arias Martínez, a més de l'autor, mossèn Ramon Català, rector d'Olivella, i el president de l'IEP. A la cloenda es va presentar el primer vi elaborat i embotellat amb DO al terme municipal.

En els parlaments el regidor de Cultura es va referir a la labor de la toponímia com una tasca de salvar els mots. Per la seva banda, Vicenç Carbonell va fer lliurament a l'Ajuntament del disquet amb el treball que conté les dades històriques localitzades en el procés de recerca toponímica. Va parlar tot seguit Mn. Ramon Català, que va recordar els papers i documents que es van trobar a la parròquia sota una escala en aquells anys que ell va arribar com a rector i Olivella era un poble de

(Foto 10). D'esquerra a dreta: Joan Solé, el regidor de Cultura, Vicenç Carbonell, l'alcalde d'Olivella i Mn. Català.

dotze persones que no tenia ni tan sols electricitat, que ell es va encarregar de portar al municipi. Per la seva banda, l'alcalde va recordar la constant col·laboració de Vicenç Carbonell en temes del poble, com és el cas del programa de Festa Major. En cloure l'acte, Joan Solé i Bordes, president de l'IEP, va lliurar un lot de publicacions de l'Institut per al municipi i la biblioteca escolar. (Foto 10).

4 DE NOVENBRE

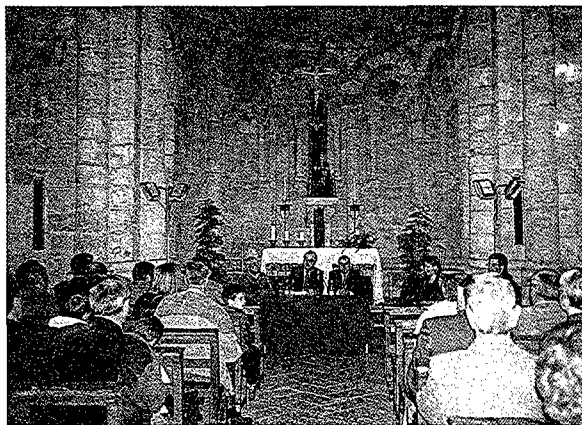
Castellet i la Gornal. Santa Margarida i els Monjos. I Trobada d'Estudiosos del Foix

Organitzat pel Parc del Foix i amb la col·laboració dels municipis de Castellet i Santa Margarida i els Monjos, i la col·laboració de l'IEP, es van portar a terme aquestes jornades en el decurs dels dies 4 i 6 de novembre, amb la participació d'especialistes i estudiosos que van tractar aspectes relacionats amb l'àmbit natural en la primera de les jornades i l'històric i cultural el segon dia.

5 DE NOVENBRE

El Vendrell. Jornades sobre Eugeni d'Ors, Llums i ombres

Organitzat per la Comissió Literària de l'IEP amb motiu del cinquantenari de la seva mort, aquestes jornades de reflexió i homenatge a qui va ser una de les figures cabdals del noucentisme es van iniciar amb una conferència de l'escriptor Oriol Pi de Cabanyes, a la biblioteca popular del Vendrell, sobre Eugeni d'Ors i la seva circumstància, en un acte que va comptar amb el suport de l'Ajuntament de la vila.

(Foto 11)

5 DE NOVENBRE

Sant Martí Sarroca

800 anys de la consagració de l'església romànica

En el magnífic marc de l'interior de l'església, Joan Solé i Bordes, president de l'IEP, va ser convidat a pronunciar el pregó d'aquesta celebració, acte organitzat per l'Ajuntament martinenc amb el suport de l'IEP i que va comptar també amb la intervenció de Mn. Magí, rector de la parròquia, i de l'alcalde de Sant Martí, Ramon Carbó (Foto 11), amb el complement d'un petit concert musical. Tot seguit, a la sala del castell, es va presentar el llibre *1204-2004 L'església de Santa Maria. 800 anys testimoniant Sant Martí Sarroca* i es va inaugurar l'exposició permanent de fotografies sobre aquest conjunt monumental, ambdós treballs preparats per l'equip de la revista *El Martinet*. L'acte va comptar encara amb l'actuació de la coral Sarroca Nova i una ballada de l'agrupació teatral i dansaire Castell Sarroca.

7 DE NOVEMBRE

Olèrdola. 115 Sortida Coneguem el Penedès.
Cicle: Coneguem els castells del Penedès - VI
El castell d'Olèrdola
Inauguració de l'exposició "25 Sortides a
Peu pel Penedès"

Aquesta visita al conjunt històric d'Olèrdola va anar de la mà d'un pagès viticultor que hi va viure fa uns 1000 anys, en temps de Mir Geribert, príncep d'Olèrdola. Ell mateix va explicar com Olèrdola es convertí en una poblada ciutat a l'alta Edat Mitjana i va ensenyar les empremtes deixades per la gent que l'havia habitat anteriorment: a la prehistòria, a l'època ibèrica i l'època romana.

(Foto 12)

Tot seguit, a la sala polivalent del Museu d'Olèrdola, es va inaugurar l'exposició itinerant "25 sortides a peu pel Penedès", acte que va comptar amb la presència de l'alcalde d'Olèrdola i la directora del Museu d'Arqueologia. (Foto 12). L'exposició va restar oberta fins al 30 de novembre.

12 DE NOVEMBRE

Sant Martí Sarroca. 800 anys de la
consagració de l'església romànica.
Conferència d'Antoni Pladevall

En el programa d'actes organitzat per l'Ajuntament de Sant Martí Sarroca amb la col·laboració de l'IEP, Mn. Antoni Pladevall, primer estudiós de l'art romànic a casa nostra, va pronunciar a la mateixa església una conferència sobre Sant Martí Sarroca dins el romànic català. L'indret li va permetre comentar en viu els principals aspectes d'aquesta joia del romànic penedesenc.

12 DE NOVEMBRE

Vilafranca del Penedès. Jornades sobre
Eugeni d'Ors, llums i ombres

Els actes centrals de les jornades del cinquantenari de la mort d'Eugeni d'Ors, organitzats per la Comissió Literària de l'IEP, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Vilafranca, del Museu de Vilafranca, de la Biblioteca Museu Balaguer de Vilanova i de la Institució de les Lletres Catalanes de la Generalitat de Catalunya, es van iniciar a l'auditori del Museu de Vilafranca amb una conferència del professor Josep Murgades sobre Eugeni d'Ors en l'entorn del moviment noucentista, conferència que, com les altres del cicle, és previst aplegar en una edició. Tot seguit es va celebrar un sopar a l'hotel Pere III i hi va haver la projecció de la pel·lícula *El cel puja*, de Marc Recha, basada en l'Oceanografia del tedi d'Eugeni d'Ors, acte que es va poder portar a terme mercès a la col·laboració del Cine-club Vilafranca.

13 DE NOVEMBRE

Vilafranca del Penedès. Jornades sobre Eugeni d'Ors, llums i ombres

En la sessió matinal celebrada a l'auditori del Museu, el professor Fontxo Blanch va parlar de Don Eugenio a la boca del llop falangista, l'historiador i crític d'art Salvador Mas va comentar els principals aspectes de Xènius en la seva relació amb Salvador Dalí i la professora Mary Ann Newman dissertà sobre Eugeni d'Ors i Walter Benjamin.

Després del dinar, les sessions de la tarda van anar a càrrec del professor Norbert Bilbeny, que es va referir a la filosofia d'Eugeni d'Ors, i l'escriptora Teresa Costa-Gramunt, que va remarcar els trets dels arquetipus femenins en la narrativa filosòfica de d'Ors.

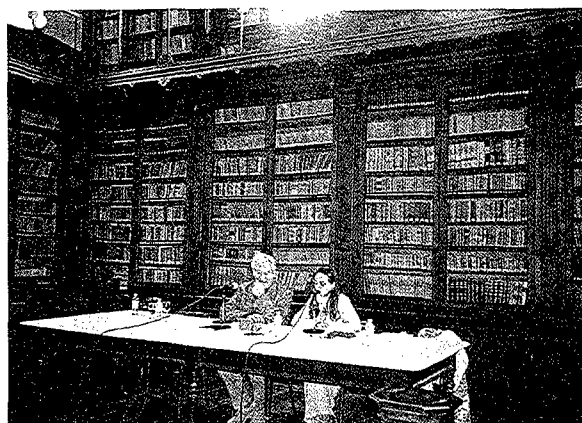
14 DE NOVEMBRE

Vilanova i la Geltrú. Jornades sobre Eugeni d'Ors, llums i ombres

La Biblioteca-museu Balaguer va acollir la darrera de les sessions dedicades a la commemoració dels cinquanta anys de la mort d'Eugeni d'Ors. Aquesta es va obrir amb l'aportació de l'escriptor Oriol Pi de Cabanyes sobre l'últim Eugeni d'Ors "Entre Vilanova i Vi-

lafranca, el retorn als orígens". Tot seguit, Carlos d'Ors, en nom seu i del seu germà Pablo, va oferir una evocació de la figura del seu avi. (Foto 13).

Va cloure les jornades l'arquitecte i escriptor Oriol Bohigas, que havia estat secretari d'Eugeni d'Ors en els darrers anys de l'escriptor en la seva residència al Far de Sant Cristòfor. Amb el caire desenfadat i crític que li és característic, Bohigas va evocar el d'Ors malalt dels darrers anys i l'entorn de la societat penedesenca. (Foto 14).

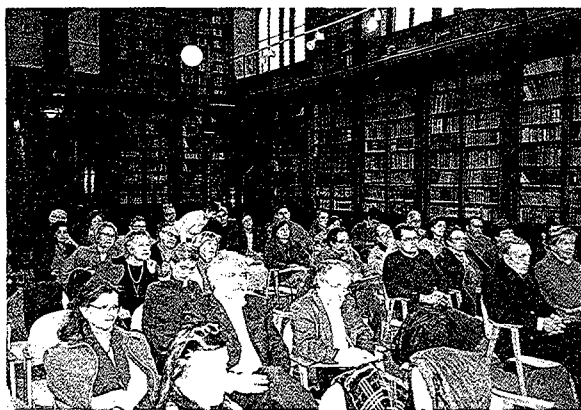
(Foto 14)

Les jornades es van cloure amb parlaments a càrrec del president de l'IEP, la regidora d'Ensenyament de l'Ajuntament de Vilanova, Mercè Foradada, i Ferran Bello, director general de Cultura Popular, en nom de la Generalitat de Catalunya.

14 DE NOVEMBRE

Sant Martí Sarroca. 800 anys de la consagració de l'església romànica

Al migdia, a l'església, es va celebrar una missa gregoriana, amb interpretacions i concert a càrrec de l'Schola Gregoriana de Vilafranca, i durant tot el dia hi va haver jornada de portes obertes per tal de poder visitar l'església i el castell. L'acte, organitzat per la

(Foto 13)

Parròquia i Ajuntament de Sant Martí Sarroca, va comptar amb el suport de l'IEP.

11 DE NOVEMBRE

Vilanova i la Geltrú

Fira de Novembre de Vilanova 2004

Com en anys anteriors, l'Institut d'Estudis Penedesencs va participar en la Fira d'Entitats, dins la tradicional Fira de Novembre, que va durar fins al dia 14, a la plaça de les Cols. L'Institut va presentar una breu mostra de la labor de promoció i difusió de la cultura comarcal penedesenca que porta a terme.

19 DE NOVEMBRE

Vilafranca del Penedès. Presentació de l'edició del "Nomenclàtor de toponímia major de Catalunya"

La sala d'actes del col·legi de Sant Elies va acollir l'acte de presentació de l'edició del Nomenclàtor de toponímia major de Catalunya, treball que ha comptat amb la col·laboració del Grup d'Estudis Toponímics de l'IEP. La presentació va anar a càrrec de Joan Anton Rabella, de la Comissió de Toponímia, que s'ha encarregat de la seva redacció, en un acte que va ser organitzat conjuntament amb el Consorci de Normalització Lingüística Alt Penedès-Garraf.

Anton Rabella va comentar com aquest nomenclàtor havia començat a Vilafranca als anys vuitanta quan l'Alt Penedès va ser considerada una comarca pilot en base a una feina que havia iniciat la Generalitat republicana. Es va referir igualment als diversos aspectes tècnics i fases des del moment que es va tenir ben decidida l'escala fins als processos cartogràfics, de revisió i de comprovació, així com les situacions conflictives que van anar apareixent. Es van comentar en l'exposició no sols els princi-

pals aspectes d'aquest volum, sinó el fet que la toponímia oficial no ho és tot i no ho oficialitza tot perquè sovint el més important en temes com el de la toponímia és mantenir una coherència institucional i cultural, de forma que el nomenclàtor esdevingui una eina de preservació i de difusió. En aquest sentit es va comentar també la iniciativa actual d'ampliació d'aquesta base toponímica.

26 DE NOVEMBRE

Vilanova i la Geltrú. Presentació de l'edició del Nomenclàtor de Toponímia Major de Catalunya

La sala d'actes del Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Vilanova, al vilanoví carrer del Pare Garí, va acollir la presentació del *Nomenclàtor de toponímia major de Catalunya*, edició en la qual va participar el Grup d'Estudis Toponímics de l'IEP. L'acte va comptar amb la col·laboració del Consorci de Normalització Lingüística Alt Penedès-Garraf. Va obrir l'acte Vicenç Carbonell Virella, del Grup d'Estudis Toponímics de l'IEP, que va presentar el professor Josep Moran i Ocerinjauregui, director de l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans. Van ser-hi igualment presents Àngels Parés, presidenta del Consorci; Alfred Castells, responsable del Consorci a Vilanova; el president de l'IEP, i Lluís Santiago Sánchez, secretari del Col·legi vilanoví.

El professor Moran va remarcar la labor que porta a terme la Secció de Toponímia de l'IEP, una feina que va qualificar d'excepcional i que ajuda els polítics. En relació amb el *Nomenclàtor*, va comentar els seus principals aspectes, així com el fet que aculli més de quaranta mil topònims i com s'hauria d'acompanyar cada nom de la seva corresponent transcripció fonètica d'acord amb la proposta de les Nacions Unides. També va recordar com només tenen competència en noms de toponímia les

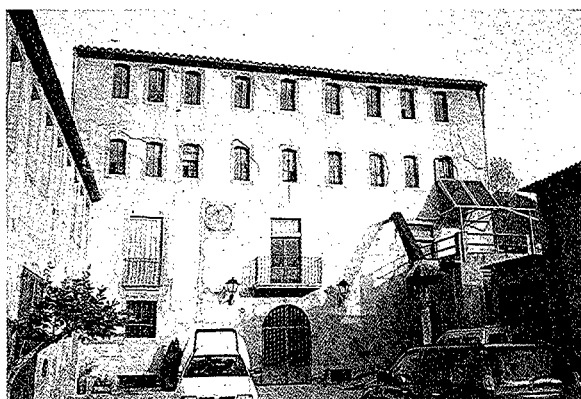
(Foto 15)

comunitats autònomes que tenen una llengua pròpia oficial. El professor Josep Moran va remarcar igualment com la Comissió de Toponímia ha d'elaborar uns criteris per als ajuntaments a aplicar quan cal denominar nous indrets del seu terme. Finalment, es va referir a la voluntat de completar la feina que fins ara s'acull en aquest volum fins a arribar a l'escala 1: 50.000. (Foto 15).

27 DE NOVEMBRE

Vilafranca del Penedès. Trobada de la Secció d'Excursionisme

En aquesta reunió tinguérem la presència del soci Joan B. Morgades, que ens va suggerir dues noves propostes, una per la part de ponent del municipi de Sant Pere de Riudebitlles i l'altra per un indret de la Llacuna proper a Rofes, ambdues prou interessants per efectuar-les tan aviat sigui possible. Per ara, s'han programat les excursions que teníem previstes pels termes de Banyeres i de Sant Sadurní. Pel que fa a la col·laboració amb la Secció de Natura, s'ha ajornat el seu projecte. Recordem que quantes més propostes tinguem en cartera més sortides seran programades durant l'any.

(Foto 16)

28 DE NOVEMBRE

Torrelavit. 116 Sortida Coneguem el Penedès

El motiu d'aquesta sortida era poder visitar dues petites indústries tradicionals de Torrelavit: el Molí Cobé, una indústria papera tradicional, i la d'Àngela Marquès i Rigol, una empresa elaboradora del sector del cava. Durant la visita al molí paperer ens va acompanyar en Pere Vendrell, el seu actual propietari, que ens explicarà tot el procés de fabricació del paper d'acord amb els paràmetres artesanals del segle XIX. (Foto 16).

Tot seguit ens vam adreçar a Sant Marçal de Terrassola, on vam poder visitar la petita cava artesanal familiar Àngela Marquès Rigol, acompanyats de la mestressa i familiars que van comentar amb deteniment tot el pro-

(Foto 17)

(Foto 18)

cés d'elaboració. (Foto 17). El matí es va cloure, com era de rigor, visitant la petita joia del romànic penedesenc que és l'església de Sant Marçal de Terrassola, on el consoci i especialista en romànic penedesenc, Salvador Llorac, va comentar la seva història i principals característiques artístiques. (Foto 18).

12 DE DESEMBRE

Les Peces, Albinyana, Sant Jaume dels Domenys. 117 Sortida Coneguem el Penedès

El motiu d'aquesta sortida era el de poder visitar dues antigues cases pairals convertides en petits hotels rurals. Primer ens vam adreçar a l'Hostal del Castell de Gimanelles, del segle XVIII, prop de Sant Jaume dels Domenys en direcció a la Torregassa, on ens va rebre el consoci Jordi Urpí i Ribes, el qual va comentar els principals aspectes d'aquesta

històrica construcció ara reconvertida i magníficament adaptada per a usos turístics.

Tot seguit ens vam dirigir a Albinyana, les Peces, per visitar la Casa Museu Residència de Pagès Cal Gener, en la qual el propietari i consoci Frederic Bassa Bray ens va acompanyar igualment en una detallada visita comentada.

8 DE GENER DEL 2005

La Bisbal. Trobada del Grup d'Estudis Toponímics

El dissabte se celebrà, a la Bisbal, la reunió trimestral d'aquest Grup. L'acte tingué lloc a la magnífica Casa de Cultura, ubicada sota les antigues voltes del que fou castell dels Salbà, poderosos senyors del terme durant molts segles.

L'assistència fou nombrosa. Erudits de Sitges, Vilanova i la Geltrú, Calafell, la Granada, Santa Oliva, Sant Sadurní (la Prua), Sant Pere de Riudebitlles, Albinyana i –no cal dir-ho– de la mateixa la Bisbal, ompliren la llarga taula. Es donà a conèixer la inesperada mort del soci Evelí Villuendas i Gibert, amic humaníssim i culte, constant assistent a les trobades des del primer dia.

Es van tractar qüestions heterogènies, com és costum: l'origen i vicissituds de diversos topònims, les barraques de pedra seca, l'aparició de nous llibres sobre la qüestió, la darrera empena que s'està donant a reculls dels termes de Calafell, de Vilafranca, de Santa Oliva, de la Bisbal, del Montmell i d'altres punts, i a l'aplicació d'aquesta ciència als moderns mitjans de comunicació, entre els quals hi ha el correu electrònic, que serveix per intercanviar els nostres respectius treballs i engruixir la "Matriu del Penedès", que actualment consta d'un "Índex Toponímic" de 3.762 topònims dels municipis de Vilanova i la Geltrú, Olivella, Calafell i Vilafranca.

Fou nomenat delegat per a aquest nou curs l'incansable company Vicenç Carbonell.

21 DE GENER

Vilafranca del Penedès. Conferència-col·loqui "Una Vilafranca per a riure"

En l'espai de la vilafranquina Biblioteca Torras i Bages i dins dels actes de les Festes de Sant Raimon, Joan Solé i Bordes va iniciar la primera conferència d'un cicle sobre l'anecdota penedesenc. El president de l'IEP es va referir en la seva exposició a aquells escriptors que, a partir del costumisme del segle XIX, s'han interessat per recollir per escrit anècdotes i facècies de la vida vilafranquina, bàsicament d'un temps en el qual la tertúlia era un punt de referència clau en la vida vilatana i en el qual hi havia temps per rumiar quina en podrien fer, o simplement per fer xerrameca. A la cloenda es va obrir un curiós col·loqui amb bona part dels assistents que sovint recordaven fets d'anecdota que havien estat comentats en la conferència.

22 DE GENER

Vilafranca del Penedès. Trobada de la Secció d'Història

A la Secretaria de l'Institut es van reunir els membres de la Secció d'Història per tal de començar a preparar les XVII Jornades d'Estudis Penedesencs, que han de tenir un caire monogràfic sobre del Penedès medieval. Allí es van dibuixar les principals línies de treball i es va marcar l'objectiu de donar a les jornades una continuïtat amb conferències durant tot l'any en base a l'exposició itinerant sobre Olèrdola que a partir del mes d'octubre començarà a tombar per la geografia penedesenca.

30 DE GENER

Cubelles. 118 Sortida Coneguem el Penedès

La setena de les sortides dedicades en els darrers mesos als castells penedesencs ens va portar a la població de Cubelles, on els Amics del Castell de Cubelles ens van fer d'amfitrions. Primerament vam visitar el castell, on es van comentar els principals aspectes de les obres de restauració que s'han portat a terme en els darrers anys i les troballes i estudis realitzats. Tot seguit, es va completar el matí amb la visita a l'església, l'ermita de Sant Antoni de Pàdua, el teatre de la Societat l'Aliança, la font del Lleó, i finalment el museu Charlie Rivel.

13 DE FEBRER

L'Arboç. 119 Sortida Coneguem el Penedès

L'Assemblea General Ordinària corresponent al curs 2004 es va poder celebrar en-

(Foto 19)

guany a l'escola Camp Joliu, magnífica institució educativa situada al terme de l'Arboç. Després de la celebració de l'assemblea en una de les aules del centre, amb la corresponent aprovació de tots els punts de l'ordre del dia, en Joan Cases, sotsdirector del centre, ens va acompanyar en una detallada visita a les completes instal·lacions d'aquest centre d'ensenyament amb especialitat en l'ensenyament agrari, d'enologia i empresarial a l'entorn de la vinya i el vi. (Foto 19).

20 DE FEBRER

Barcelona. II Sortida de Natura

Amb motiu de l'obertura del nou Museu de la Ciència "Cosmocaixa", amb 50.000 metres quadrats dedicats a exposicions i activitats científiques, un espai obert a tothom, grans i petits, on és possible d'una manera interactiva experimentar i reflexionar sobre la ciència, vam realitzar la sortida de tot un dia al museu, amb caire familiar i visitant els diversos espais per tal d'aprendre aspectes de ciència i natura tot veient, tocant, escoltant i experimentant. Vam poder veure, entre altres, els espais singulars del museu: bosc inundat, mur geològic i la plaça de la ciència; i l'exposició temporal "Els Iguanos", sis esquelets de dinosaures.

25 DE FEBRER

Sant Sadurní d'Anoia. Presentació del número 9 de la revista "Del Penedès"

La Biblioteca Ramon Bosch de Noya va acollir l'acte de presentació del número 9 de la revista de l'Institut, corresponent a l'estiu 2004. La presentació anà a càrrec de l'historiador penedesenc Antoni Romeu Alemany, que va comentar els principals aspectes de la publicació, que conté alguns treballs relatius a Sant Sadurní i el seu entorn.

26 DE FEBRER

Avinyonet del Penedès. Reunió del Grup d'Estudis Toponímics

Tot complimentant la invitació que féu el senyor alcalde a l'Institut d'Estudis Penedesencs, per tal d'informar-nos sobre el procés de proposta de canvi de denominació del nucli de població de les Cabòries pel de Nou d'Avinyonet, hi assistírem un parell de membres del Grup d'Estudis Toponímics, als quals una bona part de la comissió comunitària informà de com havien arribat a un acord consensuat, que ha d'ésser posteriorment aprovat pel Ple de l'Ajuntament i seguir els passos necessaris per tal de presentar-lo a les instàncies superiors de la Generalitat.

Prèviament, ens fou explicat per l'empresa "GREC resolució de conflictes", el com i el perquè se'ls havia encarregat la proposta de mediació i d'assessorament sobre la dualitat de noms Avinyonet - Les Cabòries i la gestió positiva que es féu mitjançant el diàleg, la convivència i l'aprofundiment de la participació.

El procés de mediació va durar cinc mesos i ara era el moment de fer-ho públic, per la qual cosa, abans de tot, volien que l'IEP n'estigués assabentat. El GET agrai la deferència que tingueren amb nosaltres, neutrals en el conflicte. Només vam comentar que ens sabia greu que es perdés un nom de lloc, però si aquesta era la voluntat del poble, havíem d'acceptar-ho. Finalment, els encoratjàrem que la solució obtinguda sigui motiu de pau i convivència entre els veïns, que després de tants anys eren necessàries.

26 DE FEBRER**Vilafranca del Penedès. Trobada de la Secció d'Excursionisme**

En aquesta reunió assistiren representants de la societat ACTHIVA'T de l'Arboç, presidida per Paco Nogueira, i del Centre Excursionista del Penedès. Es donava el cas que l'endemà, diumenge 27 de febrer, s'esdevenia la primera col·laboració de l'IEP en les excursions que organitza anualment l'associació arbocenca, sortida que comentarem en un altre apartat. Pel que fa a les properes excursions, el 17 d'abril està prevista una caminada per les Masies de Sant Miquel de Banyeres i la d'octubre s'escaurà per la part de tramuntana de Sant Sadurní.

27 DE FEBRER**Sortida a peu per les fonts desaparegudes del terme de l'Arboç**

En aquesta primera col·laboració amb l'associació ACTHIVA'T de l'Arboç, hi assistiren entre vint-i-cinc i trenta membres de l'IEP, d'un total de més de vuitanta caminaires. La sortida va començar a la plaça de la Badalota i es desenvolupà pel migdia del terme municipal de l'Arboç, passant pel bosc de la Costeta, on hi ha el pi de Sant Hubert i, seguint pel camí Moliner, foren visitats la resclosa del corral d'en Rafeques, les restes del molí de la Coloma, la timba de Santa Bàrbara i els indrets on hi havia, entre altres, les fonts Beu i Tapa, del Pastor, del Marquès i de la Sargantana. El circuit era concebut per tal de reivindicar les fonts perdudes i, durant l'excursió, es van plantejar les accions necessàries per tal de tornar a rehabilitar-les. Als assistents els fou donat un dossier semblant al que es lliura en les excursions a peu pel Penedès i, a més, a l'hora de l'esmorzar, l'organització obsequià a tothom amb fruits secs, aigua i cafès.

4 DE MARÇ**Sitges. Inauguració de l'exposició itinerant "25 Sortides a peu pel Penedès".****Conferència "50 anys excursionisme a Sitges"**

Aquesta mostra de les caminades de la nostra Secció d'Excursionisme va restar exposada a l'espai sitgetà de l'edifici de l'Escorxador fins al 20 de març. L'activitat va comptar amb la col·laboració de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Sitges. L'acte inaugural va comptar amb una conferència sobre els cinquanta anys d'excursionisme a Sitges, en commemoració del 50è aniversari de la Creu de Sant Isidre de Sitges.

13 DE MARÇ**Barcelona 34 Visita del Grup de Turisme Cultural. El Born i el barri de Ribera**

La visita es va iniciar al Museu d'Història de la Ciutat, una part del qual ocupa el subsòl arqueològic de la plaça del Rei, on vam visitar l'exposició sobre la Barcelona romana i visigòtica. Tot seguit vam iniciar un recorregut itinerant pel barri de la Ribera, amb la visita del Born, les runes de part del barri de Ribera, la ciutat dels oficis que es va obrir pas fora muralles amb una activitat comercial i preindustrial ben notable fins al segle XVII i que va arribar al seu màxim exponent amb la construcció de la basílica de Santa Maria del Mar, la catedral de la nova burgesia i la menestralia emergent.

La Guerra de Successió i els fets de 1714 van comportar la destrucció de bona part de la Ribera i la posterior construcció de la Ciutadella sobre l'espai que havien ocupat les cases. D'aquí que les troballes que vam visitar posen al descobert un espai que permet una reflexió sobre el creixement i el desenvolupament d'una ciutat, des de la vila nova medieval fins als ini-

cis de la il·lustració, un viatge a la ciutat comtal de fa gairebé tres segles.

18 DE MARÇ

Sitges. Presentació de l'edició del "Nomenclàtor de toponímia major de Catalunya"

La Biblioteca Santiago Rusiñol va acollir l'acte de presentació de l'edició del *Nomenclàtor de toponímia major de Catalunya*, en la qual va participar el Grup d'Estudis Toponímics de l'IEP. L'acte va comptar amb la presència d'Àngels Parés, presidenta del Consorci de Normalització Lingüística Alt Penedès-Garraf, entitat amb la qual es va organitzar aquesta presentació, com anteriorment s'havia fet a Vilafranca i Vilanova.

18 DE MARÇ

Vilanova i la Geltrú. Conferència-col·loqui "Una Vilanova per a riure"

La sala d'actes del Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Vilanova, entitat que col·

(Foto 20)

laborava en l'acte va acollir la segona de les conferències del cicle de l'anecdolari penedèsenc, en aquesta oportunitat a càrrec del consoci Miquel Altadill, que va oferir un recorregut per personatges i entitats d'altre temps, en especial els de la societat vilanovina anomenada "La Grècia Grogà", de la qual Altadill ha estudiat, recollit i publicat nombroses facècies d'un temps en el qual hi havia més disposició per a la gresca i el bon humor. (Foto 20).